

Nr 540.

Av herr **Hedlund** i Häste, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 249, angående den högre lantbruksundervisningens ordnande.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 249 har den enligt jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 44 år 1926 »sedan årtionden aktuella frågan om ordnandet av den högre lantbruksundervisningen» förelagts årets riksdag till avgörande. Under de mångahanda utredningar och diskussioner, som förekommit ang. denna fråga, hava meningarna särskilt brutit sig om dels förläggningssorten för en blivande lantbrukshögskola och dels om förhållandet mellan centralanstalten för jordbruksförsök och den blivande högskolan i dess egenkap av en vetenskaplig forskningsanstalt på jordbruksområdet.

För alla dem, som i en sammanslagning eller ett samordnande av dessa institutioner ansett och alltjämt anse sig kunna hysa de största förhoppningar om åstadkommande av goda förutsättningar för en ömsesidigt stärkande och befruktande samverkan mellan centralanstaltens försöksmän och högskolans lärare till gagn för undervisnings-, forsknings- och försöksarbetet på lanthushållningens område, är det en besvikelse, att denna fråga ej nu förts fram till avgörande. I propositionen finnas t. o. m. vissa antydningar, som kunna giva anledning till den förmodan, att dessa institutioner alltjämt skola förbliva åtskilda.

Om man jämför vår ställning i fråga om utbildningen på de områden, som beröra skogsbruket och lanthushållningen i sin helhet, med våra grannländers, finner man genast, huru splittrat vårt undervisningsväsende är genom fristående anstalter för skogs-, veterinär-, lantmäteri- och övrig teknisk jordbruksutbildning.

Det är därför så mycket mera nödvändigt, att vi beträffande den rena lanthushållningen söka samla våra begränsade krafter och resurser. Detta framgår även av ett stort antal yttranden över de högre lantbruksundervisningssakkunnigas betänkande, och vill jag därvid endast hänvisa till de av statskontoret, Sveriges allmänna lantbrukssällskap och Sveriges lantbruksläroreförbund avgivna.

De utredningsmän, som på Kungl. Maj:ts uppdrag utrett och den 12 september 1929 avgivit betänkande rörande frågan om centralanstaltens och en blivande lantbrukshögskolas inbördes ställning, hava i ett stort antal alternativ

och kombinationer uppdragit konturerna av de olika anordningar, som härvidlag äro tänkbara.

De två alternativ, som enligt undertecknads mening närmast kunna komma i fråga, äro alternativ B och C. Detta innebär, att centralanstaltens försöksavdelningar för jordbruks-, husdjurs-, kemiska och bakteriologiska områdena samt delvis botaniska området flyttas till platsen för den blivande högskolan (Ultuna). I övrigt finner jag det högst önskvärt, att den av utredningsmännen förordade växtskyddsanstalten upprättas snarast möjligt och då av huvudsakligen ekonomiska skäl förläggas till Experimentalfältet.

En gemensam styrelse för högskolan och försöksverksamheten på jordbruksområdet (om alternativ C väljes) bör tillsättas liksom för skogshögskolan och skogsförsöksanstalten. Därigenom torde den organisatoriska anordningen för jordbruks- och husdjursavdelningarna och deras större eller mindre grad av friställdhet i förhållande till högskolan kunna ordnas på ett fullt tillfredsställande sätt. Om mejeriförsök, såsom Kungl. Maj:ts proposition avser, ordnas såväl vid Alnarp som i mellersta Sverige, böra dylika försök förläggas till högskolan i intimt samarbete med jordbruks- och husdjursförsöken.

Å andra sidan böra även jordbruks- och husdjursförsöken hava en sydsvensk undercentral vid Alnarp för att där kunna bedriva forsknings- och försöksverksamhet på de tre huvudområdena inom lantbrukshållningen. Med det starkt ökade intresse, varmed mejeri- och mjölkhushållningsfrågorna nu omfattas och deras oerhört stora betydelse för landet i sin helhet, torde man redan nu kunna fastslå, att vid den centralt belägna lantbrukshögskolan en mejeriavdelning måste inrättas inom en snar framtid, även om utbildningen på detta område enligt Kungl. Maj:ts proposition tills vidare får sin tyngdpunkt förlagd till Alnarp. Förhållandena på mjölkförädlingens och mjölkproduktionens samt produktomsättningens områden äro så växlande i landets olika delar och särskilt i de södra och norra, att en koncentration till landets sydspets av undervisning och försöksverksamhet på mjölkhushållningsområdet icke kan förväntas giva ett nöjaktigt resultat för landet i dess helhet.

Det gäller ej endast tillgodose högt ställda mejeritekniska anspråk, utan allmänt organisatoriska och ekonomiska mjölkhushållningsproblem kräva även beaktande och lösning. Det får ej heller förbises, att även om vissa av våra sydliga län dominera beträffande smörproduktion och smörexport, så har å andra sidan mjölkhushållningen relativt större betydelse inom jordbruksdriften och på hemmamarknaden inom de nordligare delarna av landet.

En lösning av lantbrukshögskolefrågan i halvhetens och splittringens tecken synes därför av nu antydda och andra närliggande skäl mycket otillfredsställande. Jag anser därför, att riksdagen bör lösa dessa frågor i ett sammanhang. Vid ett eventuellt beslut angående anordnande av den synnerligen nödvändiga lantbrukshögskolan bör sålunda samtidigt beslut fattas angående centralanstaltens ställning till densamma. Jag är givetvis mycket litet tilltalad av ytterligare uppskov med den sedan lång tid aktuella högskolefrågan, men ett avgörande, som ej enligt min mening fyller ofrånkomliga krav på reda och klarhet i rent principiella frågor av utomordentlig betydelse för undervisning,

försöksverksamhet och vetenskaplig forskning på hithörande områden, anser jag ej tillräddig. Om riksdagen redan i år finner sig kunna fatta principiellt beslut om högskolans förläggning till Ultuna och centralanstaltens förflyttning dit enligt förut antydda grunder, synas hinder ej möta därför.

Den föreliggande planen torde även i vad den avser budgetåret 1930—1931 kunna följas, i stort sett. I fortsättningen kunna, om principiellt beslut fattas enligt förutnämnda uttalanden, påkallade ändringar vidtagas samtidigt med att Kungl. Maj:t närmare utformar planen för centralanstaltsavdelningarnas införlivande i respektive samförläggning med högskolan. Innan slutlig ställning tagits till den föreliggande stora frågans principiella delar, är det enligt min mening ej möjligt fatta beslut i en mängd detaljfrågor, som äro intimt förbundna med och avhängiga ett dylikt principbeslut. Detaljfrågorna kunna lättare och säkrare bedömas, när huvudlinjerna för det helas gestaltning äro klara.

De mot en samförläggning av högskola och centralanstalt anförda skälen, att vad särskilt jordbruks- och husdjursavdelningarna angår, en slitningar åstadkommande konkurrens kan befaras uppstå i fråga om försöksobjekten (jord, djur och djurstallar m. m.) vid högskoleegendomen, särskilt om de nämnda avdelningarna få en mera fristående ställning, kunna ej tillmätas någon avgörande betydelse. Såväl jord som djurstallsutrymmen kunna ökas avsevärt vid Ultuna, vilket även påvisats av de förut omnämnda utredningsmännen, och möjligheterna att i nära grannskap få ytterligare dylika utrymmen, eventuellt särskilda försöksgårdar, äro ju mycket goda i centrum av detta stora jordbruksdistrikt. Att kostnaderna även skulle hålla sig inom rimliga gränser under nuvarande konjunkturen på fastighetsmarknaden torde knappast behöva påpekas. För övrigt torde en eventuell åtskillnad i förutnämnda försöksobjekt icke behöva förutsätta, att institutionerna skola hava åtskild förläggning.

Under hänvisning till vad som ovan anförts och med framhållande av nödvändigheten, att ytterligare och fortsatt splittring undvikas beträffande lant-hushållningens vetenskapliga undervisnings-, forsknings- och försöksanstalter, får undertecknad hemställa, att riksdagen måtte besluta,

- 1) att vid Ultuna skall inrättas en lantbrukshögskola;
- 2) att förflyttning av centralanstalterna för försöksväsendet på jordbruksområdet äger rum enligt förut angivna grundlinjer; och
- 3) att Kungl. Maj:t till nästkommande riksdag framlägger detaljerat förslag därom;
- 4) att vid Alnarp inrättas ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut enligt Kungl. Maj:ts förslag;
- 5) att för budgetåret 1930—1931 anvisas:
 - a) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan ett *extra reservationsanslag* av kr. 358,200:—

b) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ett *extra reservationsanslag* av kr. 262,800:—

6) att Kungl. Maj:t bemyndigas att vidtaga under tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 erforderliga åtgärder för tillsättande av lärarebefattningar vid lantbrukshögskolan och Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.

Stockholm den 7 april 1930.

P. S. Hedlund.
